

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ НАУКОВОГО НАПРЯМУ З МЕНЕДЖМЕНТУ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ У НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»

Науковий напрям з Менеджменту морської галузі в Національному університеті «Одеська морська академія» морському університеті має особливу історію становлення та розвитку.

5 березня 1944 року було прийнято постанову «Про заходи щодо підготовки командних кадрів морського флоту»: на базі морських технікумів створити вищі інженерні морські училища і морехідні режимні училища закритого типу. Для виконання цієї постанови 7 червня 1944 року вийшов наказ народного комісара морського флоту, яким пропонувалося реорганізувати морські технікуми до вищих морехідних училищ і створити в Одесі вище морехідне училище. Так почалась історія Національного університету «Одеська морська академія». Через три роки, у 1947 року було засновано кафедру «Політекономії», завідувачем став доцент Ерихимович А.А. У 1966 року було створено кафедру « Організації та планування робіт морського транспорту (завідувач кафедри - доцент Аксютин Л.Р.).

З 1970 року кафедра отримала назву Економіка морського транспорту. І очолив її д.е.н. проф. Столяров П.П. З 1985 року кафедра починає функціонування у складі факультету Гуманітарних знань. Д.е.н, проф. Дерябин Р.В. очолив кафедру Економічної теорії та економіки морського флоту у 1985 року.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

1947	Заснування кафедри «Політекономії» (завідувач кафедри – доцент Ерихимович А.А.)
1966	Утворення кафедри «Організації та планування робіт морського транспорту» (завідувач кафедри - доцент Аксютин Л.Р.)
1970	Перейменування кафедри «Організації та планування робіт морського транспорту» у кафедру Економіки морського транспорту (завідувач кафедри д.е.н. проф. Столяров П.П)
1985	Офіційний початок функціонування кафедри Економіки морського транспорту у складі факультету Гуманітарних знань
1996	Створення кафедри Економічної теорії та економіки морського флоту (завідувач кафедри д.е.н. проф. Дерябін Р.В)
2005	Відкриття спеціальності «Менеджмент» на факультеті Морського права та зміна назви кафедри: Менеджмент та економіка морського транспорту
2007	Розподіл кафедр. Утворення двох окремих: Менеджмент та економіка морського транспорту (завідувач кафедри д.е.н. проф. Вінніков В.В.) та кафедра Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті (завідувач кафедри д.е.н. проф. Примачов М.Т)
2013	Кафедру Менеджмент та економіка морського транспорту очолила д.е.н., проф. Сотниченко Л.Л.
2020	Кафедру Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті очолила д.е.н., проф.. Голубкова І.А

Починаючи з 2005 року відкривається нова спеціальність у НУ «ОМА» - «Менеджмент» на факультеті «Морського права» та назва кафедри змінюється на «Менеджмент та економіка морського транспорту». Однак активний розвиток кафедр, їх розширення, та актуальність дисциплін які викладаються, дозволяє у 2007 року, поділити та створити дві окремі кафедри: Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті та «Менеджмент та економіка морського транспорту».

В свою чергу кафедру «Менеджменту та економіки морського транспорту» очолив д.е.н., професор Вінніков В.В., «Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті» очолив д.е.н., проф. Примачов М.Т.

Вінніков Володимир Васильович від 1953 працював у

Чорноморському морському пароплавстві; від 1984 — у Національному університеті «Одеська морська академія»: від 1997 — завідувач кафедри економічної теорії та економіки морського флоту, від 2005 — завідувач кафедри менеджменту і економіки морського транспорту. Наукові дослідження: економічна стратегія розвитку морського транспортного комплексу, економічні та регіональні аспекти логістики.

З 2013 року по теперішній час кафедру Менеджменту та економіки морського транспорту очолює д.е.н., проф. Сотниченко Л.Л.

Сотниченко Л.Л. понад 40 років працює у НУОМА, внесла значний вклад в розвиток напрямку «Менеджмент» та розвиток кафедри «МтаЕМТ». За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, плідну наукову та

педагогічну діяльність, вагомий особистий внесок у розвиток освіти і науки. Починаючи з 2020 року завідуючій кафедрою Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті стала д.е.н., професор Голубкова І.А.

Наукова школа з економіки та управління морського транспорту в університеті заснована та очолюється Примачовим Миколаєм Тимофійовичем, який є видатним фахівцем України в галузі морського транспорту.

Він почав свій науковий путь майже 60 років назад. Та завжди центральною темою його наукових інтересів був морський транспорт. Діяльність підприємств в морській галузі, підвищення ефективності діяльності, управління підприємствами, це теми які завжди відображаються у його роботах.

Миколаєм Тимофійовичем написано понад 36 монографій, 8 підручників, опубліковано по-над 250 статей у фахових вітчизняних та іноземних виданнях.

Під керівництвом Миколая Тимофійовича було захищено велику кількість дисертацій, а саме:

42 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук; 5 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

У табл. 1 наведені приклади кандидатських і докторських дисертацій, захищених викладачами НУОМА, у Інституті проблем ринку і економіко-екологічних досліджень

НАН України, та інших закладах у різні роки. А також перша захищена дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 - «Менеджмент», Галузь знань 07 - «Управління та адміністрування», у разовій спеціалізованій вченій раді за освітньо - наукової програмою «Менеджмент морської галузі» у Національному університеті Одеська морська академія.

Таблиця 1 – Приклади кандидатських і докторських дисертацій, захищених науковцями у різні роки

ПІБ, рік, місце захисту, ступінь	Найменування теми дисертації, науковий керівник
Вінніков В.В. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, д.е.н.	Тема дисертації: «Організаційно-економічний механізм комплексного розвитку морського транспорту України» Науковий консультант: д.е.н. Примачов М.Т.
Сотниченко Л.Л. 1. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2005 рік, к.е.н 2. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Київ, 2016 рік, д.е.н.	1. Тема дисертації: «Механізм забезпечення економічної стійкості судноплавних компаній» Науковий керівник: д.е.н., Примачов М.Т. 2. Тема дисертації: «Забезпечення конкурентоспроможності регіону на засадах розвитку його інфраструктури».
Голубкова І.А. 1. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2005 рік, к.е.н 2. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2013 рік, д.е.н	1. Тема дисертації: «Організаційно-економічний механізм інвестування в торговельному судноплаванні» Науковий керівник: д.е.н. Примачов М.Т. 2. Тема дисертації: «Теоретичні основи стратегічного розвитку круїзного судноплавства України». Науковий консультант: д.е.н. Примачов М.Т.

<p>Сенько О.В. 1. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2000 рік, к.е.н. 2. Чернігівський національний технологічний університет. Чернігів 2019 рік, д.е.н</p>	<p>1. Тема дисертації: «Обґрунтування ефективності розвитку національного торговельного флоту» Науковий керівник: д.е.н., Примачов М.Т. 2.Тема дисертації: «Стратегія забезпечення стійкого розвитку морського транспорту України» Науковий консультант: д.е.н. Примачов М.Т.</p>
<p>Головченко О.А. 1. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 1994 рік, к.е.н. 2. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2011 рік, д.е.н.</p>	<p>Тема дисертації: «Економічна ефективність підвищення рівня якості транспортної продукції», Науковий керівник: д.е.н. Котлубай М.І. 2.Тема дисертації: «Теоретико-методологічне забезпечення подолання загроз у стабільному економічному розвитку регіонів України». Науковий консультант: д.е.н., Захарченко В.І.</p>
<p>Лисенко Н.С. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2002 рік, к.е.н.</p>	<p>Тема дисертації : «Удосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення техногенної та екологічної безпеки» (на прикладі морського природокористування). Науковий керівник: д.е.н., Ковальова Н.Г.</p>
<p>Примачова Н.М. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2004 к.е.н.</p>	<p>Тема дисертації: «Організаційно економічний механізм збалансованості розвитку підприємств морського транспорту України» Науковий керівник: д.е.н. Вінніков В.В.</p>
<p>Лаврущенко Ю.О. Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2013 рік, к.е.н.</p>	<p>Тема дисертації: «Особливості ефективного розвитку національних судноплавних компаній в умовах глобалізації ринку морської торгівлі» Науковий керівник: д.е.н.</p>

	Вінніков В.В.
Бабаченко М.В. Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василівка, Харків, 2018 рік, к.е.н.	Тема дисертації: "Організаційно- економічний механізм управління потенціалом енергетичної ефективності підприємств рибного господарства". Науковий керівник: д.е.н. Корнієцький О. В.
Задерей А.Є. Національному університеті водного господарства та природокористування Рівне, 2020 рік, к.е.н.	Тема дисертації: «Забезпечення стабільності системи управління людськими ресурсами вітчизняних морських портів». Науковий керівник: д.е.н. Макаренко М.В.
Фрасинюк Т.І. Національна академія наук України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних відносин. Одеса, 2015 рік, к.е.н.	Тема дисертації: «Система адміністрування в глобальному ринку морської торгівлі та розвиток національного торговельного флоту» Науковий керівник: Примачов М.Т.
Пархоменко І.М. Чернігівський національний технологічний університет. Чернігів, 2021 рік, к.е.н.	Тема дисертації: «Формування та реалізація інновацій - інвестиційного потенціалу морської транспортної галузі» Науковий керівник: Примачов М.Т.
Кузьменко К.М. Національний університет Одеська морська академія 2024 рік	Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії «Управління розвитком інтеграційних процесів морської торгівлі Науковий керівник: Примачова Н.Н.
Стахов А. Національний університет «Одеська політехніка», 2024 рік	Дисертація на здобуття наукового ступеня доктор філософії «Управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» Науковий керівник: д.е.н. Липинська О.А.

Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті» –
представники наукової школи з економіки морського транспорту, яку

створив та очолює д.е.н., 8проф. Примачов М.Т., питання над якими працюють кафедри це економічна оцінка та діагностика бізнесу на підприємствах морської галузі, судноплавна політика України, здійснюють дослідження в галузі економіки морського транспорту, техніко-економічного обґрунтування. Основними пріоритетами роботи є дослідження проблем управління та економічної діяльності організацій море господарського комплексу – судноплавних компаній, підприємств сервісного сегменту транспортної галузі, морських портів.

**Таблиця 2 – Представники наукової школи за кафедрами
«Менеджмент та економіка морського транспорту» та «Економічна
теорія та підприємництво на морському транспорті»**

П.І.Б.	Науковий ступінь, Вчене звання	Посилання на профіль Google Scholar
Примачов М.Т.	доктор економічних наук, професор	https://scholar.google.ru/citations?user=NADLp1cAAAAJ&hl=en&authuser=1
Сотниченко Л.Л.	доктор економічних наук, професор	https://scholar.google.com.ua/citations?user=UWPNW-MAAAAJ&hl=ru
Сенько О.В.	доктор економічних наук, доцент	https://scholar.google.ru/citations?user=mL9RCHsAAAAJ&hl=en&authuser=1&hl=en
Голубкова В.В.	доктор економічних наук, професор	https://scholar.google.ru/citations?user=oV5brO0AAAAJ&hl=en&authuser=1
Головченко О.А.	доктор економічних наук, професор	https://scholar.google.ru/citations?hl=en&authuser=1&user=Ara3Pk0AAAAJ
Лисенко Н.С.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=1YjBaY4AAAAJ
Бабаченко М.В.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.com.ua/citations?user=dJb9-aUAAAAJ&hl=uk
Лаврущенко Ю.О.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.ru/citations?user=gu0arbMAAAAAJ&hl=ru
Задерей А.Є.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.com/citations?user=-d1JD8IAAAAAJ&hl=ru
Фрасинюк Т.І.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.ru/citations?hl=en&authuser=1&user=ql1XIdUAAAAJ
Мезина Л.В.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.ru/citations?hl=en&authuser=1&user=UqaZ9c8AAAAJ

Яворська А.Ф.	кандидат економічних наук, доцент	https://scholar.google.ru/citations?hl=en&authuser=1&user=ZWdPSGYAAAAJ
Кузьменко К.М.	доктор філософії (PhD)	https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&q=Кузьменко+К.М.&btnG
Стахов А.	доктор філософії (PhD)	https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&q=стахов+арсеній&btnG

Провідні представники наукової школи беруть участь у науковій атестації менеджерів у галузі водного транспорту, опануванні та рецензуванні кандидатських і докторських дисертацій, з науково-дослідній роботі університету.

Представники наукової школи публікують монографії, статті у наукових журналах, які індексуються у міжнародних науко метричних базах, фахових збірниках наукових праць і аналітичних виданнях:

Наукова школа співпрацює з низкою наукових і науково-дослідних установ, таких як Національний інститут стратегічних досліджень, Інститут проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України.

Важливим фактором розвитку наукової школи є співробітництво із провідними транспортними закладами вищої освіти України, низкою закордонних університетів, провідними підприємствами морської галузі України – ДП «Адміністрація морських портів України», ДП «Одеський морський торговельний порт», ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ», судноплавною компанією «Укрферри», «Darya Shipping Pvt. Ltd.», GSR Maritime Ventures LLP», «Алмар шиппинг» (дочірнє підприємство), кріюїнговим підприємством «MSC Crewing Services Ltd», та іншими організаціями та компаніями морської галузі.

За період 2005-2024 рр. представниками наукової школи було захищено 3 докторських і 6 кандидатських дисертації, було опубліковано наукові монографії, а також статті в журналах, що індексуються у міжнародних науко метричних базах даних. Результати досліджень докладалися на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях.

Здобувачі другого та третього рівнів вищої освіти кафедр

«Менеджмент та економіка морського транспорту» та «Економічна теорія та підприємництво на морському транспорті» беруть участь у наукових дослідженнях кафедри. За результатами досліджень планується підготовка та захист кандидатських дисертацій за спеціальністю 073 Менеджмент. Передбачається, що дослідження будуть проводитися на підставі попередніх здобутків наукової школи, з урахуванням світового досвіду досліджень у сфері менеджменту морської галузі.

Результати досліджень впроваджуються у навчальний процес під час підготовки здобувачів першого та другого рівнів за **спеціальністю 073 «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту»** і здобувачів третього рівня вищої освіти за освітньою програмою «Менеджмент морської галузі» спеціальності 073 Менеджмент.

Олена СЄНЬКО,
доктор економічних наук, професор кафедри
Менеджмент та економіка морського транспорту
Науково-навчального інституту морського права та
менеджменту Національного університету Одеська
морська академія